

דבר העורך

דבר העורך

מסדרונות אקולוגיים

קוראות וקוראים יקרים,

אני רוצה לפתוח בווידי. וידי מהסוג האקולוגי: **דרסתי זאב.**

היה זה באחד מערבי חורף 2011/2, ויצאתי עם בת זוגתי לבילוי משותף במסעדה אהובה עלינו בעמק חרוד. נסענו ברכב פרטי על כביש עפולה-בית-שאן, נהנים מהשלווה ומהרוגע, כפי שאולי שרק הורים לילדים צעירים הזוכים לערב זוגי נדיר יודעים להעריך (תודה, אמא), כשפתאום בין אור פנסי הרכב, הבחנתי לשבריר שנייה בזאב. אולי בעצם תן. או כלב. לצערי לא הייתה לי אפשרות לעשות כלום. החבטה הבלתי נמנעת נשמעה והזאב הועף הצידה ומת במקום. למה אני משתף אתכם בחוויה הלא נעימה הזו? כי מעבר לתחושה המטלטלת והקשה הכרוכה בהרג חיית בר חסרת אונים, מה שהיכה בי מאוחר יותר באותו ערב זו התבונה שהדריסה לא הייתה מקרית. היא אירעה בדיוק במקום שערוצו של נחל שיזפים (שבין גבע לכפר יחזקאל) חוצה את הכביש המרכזי של עמק חרוד (כביש 71). במאמר שפורסם אקולוגיה וסביבה מספר חודשים קודם לכן, הוצע נחל שיזפים כתוואי המסדרון האקולוגי שיחצה את עמק חרוד ויקשר בין רמת צבאים לרכס הגלבע^[1]. בחינה מעמיקה של השטח העלתה כי בהיותן המגבלות הרבות על תנועת בעלי חיים (חסמים בלתי עבריים, כגון יישובים ושטחים מגודרים, וכן תשתיות אורך כגון כבישים) וצורכי התנועה שלהם (תוואי פתוח, מוגן וקצר) זהו אחד מאחרוני הנתונים שנותרו באזור. אם כך, הזאב התמים נפל קורבן לנסיעה לא הכרחית ברכב בשעות הלילה, כאשר האדם אמור להיות ספון בביתו מפחד טורפי הבר. הוא חצה את הנתבי הכמעט אחרון שעוד נותר פנוי לתנועה שלו, ונתקל בגוש מתכת ששוקל יותר מטונה ונע במהירות של 90 קמ"ש. הצורך במסדרונות אקולוגיים שיאפשרו תנועה והגירה בטוחים לבעלי החיים מעולם לא היה מוחשי יותר עבורי.

המסדרונות האקולוגיים מקשרים בין אוכלוסיות בעלי חיים וצומח הנמצאות באזורים מרוחקים זה מזה, שהטבע בהם מוגן. 'נתיבי הטבע' מאפשרים תנועת פרטים בין אוכלוסיות. התנועה מגבירה את המגוון הגנטי של האוכלוסיות ואת התאמת הפרטים לתנאי סביבה משתנים, ואף מאפשרת אכלוס מחדש במקרה של קטסטרופה מקומית. ייעודם העיקרי של שטחי המסדרונות אינו אקולוגי, ולכן נדרש שיתוף פעולה עם בעלי העניין בהם כדי ליצור שטח רב-תפקודי. חידוד הצרכים האקולוגיים הנדרשים לתפקוד תקין של המסדרונות, שיפור הביטוי שהם מקבלים בתוצרי מערכת התכנון, וקבלת החלטות לגבי הממשק שלהם – חוברים יחדיו להיות אחד מאתגרי שמירת הטבע המרכזיים שלפנינו.

חלק ניכר מגיליון זה עוסק במסדרונות האקולוגיים. כמו כן תוכלו למצוא, כרגיל, מגוון

תכנים חדשניים אחרים.

תודה מיוחדת לד"ר עפרי גבאי, לאסף זנזורי ולניר פפאי מהחברה להגנת הטבע, ששיחות רבות עימם ביחס למצבם ולעתידיהם של המסדרונות האקולוגיים תרמו לעיצוב תוכנו של הגיליון.

קריאה נעימה,

שחר בוקמן

מקורות

[1] קפלן מ, ויטמן נ, רותם ד ודופור-דרור ז"מ. 2011. תכנון מסדרון אקולוגי בעמק חרוד כמקשר בין רמת צבאים לגלבע. אקולוגיה וסביבה 2(2): 96-106.

ואדי שיזפים בעמק חרוד | צילום: שחר בוקמן